

V zgodbah sem lahko otrok

V zgodbi lahko otrok s pomočjo domišljije izživi nekaj, kar v resničnosti ni mogoče

foto: Tamino Petelinšek

Nataša Konc Lorenzutti je diplomirana igralka, ki svoje ustvarjalnosti ne živi več na odrskih deskah, ampak v zgodbah, pravljicah in pesmih, ki jih piše. Obiskali smo jo sredi Vipavske doline, ki kar diši po navdihu.

Ali na vaše pisanje vpliva vaša igralska izkušnja?

Da, ker sem kot igralka nenehno urila sposobnost vživljanja v druge ljudi. Ko pišem, si lahko dogajanje odigram v mislih. Naslikam si odnose, pogovore, občutke, iščem prisposodbe v svojem »notranjem arhivu« in jih prepisujem v zgodbe. Kako sem vesela, kadar mi uspe napisati natančno tisto, kar vidim in slišim v sebi! Včasih se kar naglas smejim pred zaslonom, od same ustvarjalne sreče.

Ljubezni do odra in nastopanja nisem zavrgla, a kot igralka v ustanovi nisem bila izpolnjena. Nisem zmogla več prilagajati svojega estetskega čuta idejam, ki so mi bile tuje in oddaljene. Zato pa še vedno negujem in razvijam veščino pripovedovanja. Pripovedovanje se precej razlikuje od igre. Vsebuje podobne zakonitosti nastopanja in oblikovanja govora, a kot pripovedovalka ne igram neke druge osebe, niti ni pred menoj navidezna četrta stena odra, ampak je stik z občinstvom neposreden.

Ali je razlika med zgodbami, ki jih pripovedujete, in zgodbami, ki jih pišete?

V glavnem pripovedujem avtorske zgodbe. Svojo zgodbo se ponavadi naučim na pamet zaradi jezika, saj se pri pisanju veliko ukvarjam z jezikovnimi podrobnostmi. Ljudsko pravljico pa se lahko pove čisto po svoje.

Letos sem nastopila na festivalu Pravljičice danes, ki ga je v Ljubljani že deseto leto pripravila pravljíčarka Anja Štefan s sodelavci. Izbrala sem pravljíce Frana Milčinskega. Iz spoštovanja do njegove pisateljske izvirnosti sem se jih naučila skoraj na pamet.

Kakšna je po vašem mnenju dobra zgodba?

Najprej bom povedala, kakšna se mi zdi slaba, saj sem včasih takšne pisala tudi sama. Ko sem se začela ukvarjati s pisanjem za otroke, sem bila že mama. Pred sabo sem imela natančno določen cilj, kaj hočem otroku povedati z vzgojnega zornega kota. Te zgodbe, prepletene z moralnim naukom, so mi zdaj postale zoprne, saj niso iz otroškega sveta, ampak iz mojega, odraslega. Kar nekaj časa in mentorske pomoči sem

potrebovala, da sem obrnila svoj pogled in našla otrokovega.

Zanimivo bi bilo iz dveh zornih kotov slišati pripoved o tem, kako sta šla mama in otrok v trgovino, ko je deževalo in se je otrok zmočil v luži. Mama bi povedala: »Ko sva šla v trgovino, me ni ubogal. Skakal je po lužah. Najprej je bil moker do kolen, potem do pasu!« Otrok pa bi pripovedoval: »Kako je bilo čudovito! Padal je dež, jaz pa sem bil momar in sem plul po oceanu!« Ta primer seveda ne pomeni, da kot mama otroku dovolim plavati po lužah! A literatura je nadgradnja osnovnih vzgojnih prizadevanj. V zgodbi otrok lahko s pomočjo domišljije izživi nekaj, kar v resničnosti ni mogoče. Kot mama seveda zahtevam red in tudi pridigam, skozi pisanje pa lahko izčistim in razumem različnost zornih kotov, se potrudim s hudomušnostjo pogledati na kakšen dogodek, ki me je v resnici spravil ob živce.

Ali zgodb, prepletenih z moralnim naukom, otroci nočejo poslušati?

Niso jim všeč in jih spravljajo v nelagodno položaj. Najprej sem bila malo užaljena, ker mojih zgodb, ki sem jih pisala na začetku, niso radi poslušali. Počutili so se ogrožene, vzbujale so jim občutke krivde.

Verjetno so vaši otroci vaša prva kritika.

Vse zgodbe in pesmi prečistim tako, da jih najprej z zaslonu preberem otrokom. Če pozorno poslušajo in zraven ne začnejo čečkati po listkih, potem so besedila načeloma v redu. Seveda jih potem še lep čas sama pilim. Srečo imam tudi, da delam s samimi dobrimi urednicami, bodisi pri Cicibanu, Mavrici ali pri Otroškem programu RTV. Urednice znajo in mi pomagajo gledati z otroškimi očmi. Če besedila sprejmejo, jih bodo skoraj gotovo sprejeli tudi otroci.

Kako otrok začuti dobro zgodbo?

V dobro zgodbo se lahko vživi in se poistoveti z junakom. Otroku je všeč, če junak ni popoln, a nikoli ne pišem pobalinskih zgodb. Če kakšen otrok v moji zgodbi naredi kaj narobe, gre vedno za igrivost, otroško razposajenost. Nikoli ne spodbumam k slabemu vedenju in sebičnosti.

Kakšni so vaši junaki?

Takšni, kot smo ljudje v resnici – nepopolni. Ponavadi izhajam iz svojih otrok, čeprav jim spremenim imena. Oni vedo, da pišem o njih. Včasih se jim zdi to v redu, drugič pa mi rečejo: »Tega ne napiši. To je neumnost.« Takšne občutke spoštujem. Ne pišem vedno zgodb, ki so se v resnici zgodile. Erich Kästner je rekel, da resnična zgodba ni tista, ki se je zares zgodila, ampak tista, ki bi se bila lahko zgodila.

Ali pišete tudi zgodbe, ki temeljijo na čisti domišljiji?

Nekaj sem jih napisala, vendar mi ne gredo preveč od rok. Uspela mi je morda Bela ptica, v kateri nastopa pravljичni lik. Ali pa zgodba o Mikcu Štrikcu. Tudi za televizijo pišem scenarije, ki vsebujejo pravljичne like.

Ne pišem o palčkih in vilah. Niso mi blizu. Tudi o živalih ne pišem. Izjema je neka šaljiva pesem o kokoši. Težko poosebljam živali. Poznam pa pisateljce, ki to odlično znajo. A moji junaki so skoraj vedno otroci.

Imajo otroci raje realistične zgodbe ali čisto izmišljene pravljice?

Radi imajo oboje. Zelo radi imajo ljudske pravljice. Trikratna ponovitev motiva v ljudskih pravljicah daje otroku občutek varnosti, saj ponavadi vnaprej ve, da se bo dogajanje v tretje srečno razpletlo.

Starši se ljudskim pravljicam včasih izogibajo, ker so precej krute.

To me nič ne moti, ker otrok ve, da gre za neki drugi svet. Zdi se mu čisto pravično, če je v pravljici nekdo kaznovan za hudobijo. Če pa se mi zdi pravljica le preveč kruta, jo malo omilim. Za pripovedovalski festival sem nekoliko priredila pravljico o graščaku, ki je trpinčil svoje služabnike. V pravljici Milčinskega je imel korobač, pleten iz jermenov, ki jih je rezal hlapcem iz hrbtov. Tega nisem povedala. Rekla sem, da je služabnike neusmiljeno pretepal. Sekanje glav zmajem pa se mi v pravljicah ne zdi nič hudega. Za otroka pomeni olajšanje, če dobro zmagaja nad zlim. To razume. Zmaj ali čarovnica je zanj prisposoda zla.

Kako zgodbe vplivajo na otrokov razvoj?

Dobra zgodba gotovo blagodejno vpliva na otrokov razvoj. Veliko bolj dragoceno je, če mu zgodbo poveš ali prebereš, kot pa da jo poslušaja na posnetku. Tudi med gledanjem televizije in branjem ni primerjave. Čeprav se seveda veselimo kakovostnih radijskih iger, risank in televizijskih oddaj, ki jih je vsekakor manj kot neumnih, kričavih, spakljivih.

Skupno branje plemeniti razsežnost bližine, povezanosti. Otrok se stisne v naročje, in če ob branju lahko gleda umetniške ilustracije, je to trenutek popolnosti, vzgoja za lepoto. Škoda, da ob poplavi kiča starši in vzgojitelji otrokom berejo vse po vrsti. Mnoge slikanice so namreč jezikovno in likovno zelo plehke.

Kakšna je ločnica med kičem in dobro literaturo?

Kič je zlagana, površna lepota; tisto, kar je na zunaj bleščeče, nima pa ničesar vrednega v sebi. Dikakom, ki jih učim umetnosti govora, razlagam razliko med dobrim in površnim podajanjem umetnostnega besedila. Sladkobnost, cenenost, to ni resnično.

Za otroke pišete tudi pesmi.

Otrok ima rad rimo in lepoto besede. Tudi če prisposoda ne razume, jih čuti v zvenenju glasu. Prek poslušanja pesmi razvija estetski čut, ki ga spodbuja v hrepenenju po lepoti. Če bo vedel, kaj je lepo, ne bo tako zlahka zaveden v kič. Lepota ima namreč veliko različnih obrazov. Nekateri so zelo lažnivi.

Katera zgodba vam je bila v otroštvu najbolj všeč?

Najraje sem brala Andersena. Danes vem, da so bili prevodi v času mojega otroštva osiromašeni. Božje dete v jaslicah so spremenili v novoletno jelko, angele v dobre škrate. Skrivnostnost nevidnega je v njegovih pravljicah kljub temu ostajala živa.

Ali pravljice, ki govorijo o nezemeljskih bitjih, otroka odpirajo za večnost?

Otrok lahko v domišljiji vidi nevidne svetove. Tudi ko neha verjeti v pravljice, ostane prežet z njimi. Ohranjajo mu širino, upanje, negujejo njegovo otroškost. Vesela sem, ko vidim najstnika, ki se navduši nad dobro pravljico. Verjamem, da je mogoče vse življenje ohranjati svojo otroškost. Pravljice imajo v sebi globoko resnico o tem, da sta dobrota in plemenitost večni, da ima laž kratke noge in da tisti, ki si prizadevajo le za gmotno bogastvo, niso srečni. To sporočilo je veliko močnejše, če je povedano skozi pravljico kot pa v suhoparnem nauku.

Marija Krebelj

Zgodba o rojstvu

Nataša Konc Lorenzutti

V zeleni dolini, vpeta v hrib, leži stara vasica. Hiše so kamnite, na oknih so rože. Sonce zahaja na drugi strani doline. Bratca Tin in Ton vsak večer slonita pri oknu in gledata zarjo. Ponoči, ko vsi v vasici zaspijo, se njuna srčka umirita in prikorakajo sanje. Nad balkonskim oknom pa je slišati prhutanje kril; to sta angela, ki bedita nad dečkoma in poslušata, kako bijeta njuni srca.

Cena: 9,06 EUR (2.170 tolarjev)

Ravno prav velik

Nataša Konc Lorenzutti

Tin je pri treh letih dovolj »velik« za odhod v vrtec. Toda, kaj se dogaja? Zakaj ga je kar naenkrat strah? Najraje bi ostal doma in se igral z mlajšo sestrico. Toda, ko babica prinese pulover in je edino njemu ravno prav, Tin zaklene strah v omaro in pogumno odkoraka v vrtec.

Cena: 9,06 EUR (2.170 tolarjev)

Naročila: 01/360-28-28, e-pošta: narocila@druzina.si, www.druzina.si